

Sissi Archaeological Project

NEWSLETTER

Ιανουάριος 2025

Αρ. 7

Επισκεφτείτε τις ιστοσελίδες μας:

www.sarpedon.be

 Sissi Excavations

Jan Driessen

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η Ανασκαφή	2
Έρευνα	3
Δραστηριότητα	3
Αναγνώριση	3
Ευχαριστίες	4
Κάνε Δωρεά	4
AEGIS Series	4

ΜΙΑ ΣΥΝΑΡΠΑΣΤΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ

Το καλοκαίρι του 2024 τόσο ο αρχαιολογικός χώρος στο Σίσι όσο και η αποθήκη έσφυζαν από ζωή και δραστηριότητα.

Η 13η ανασκαφική σεζόν στον λόφο Κεφάλι στο Σίσι αφιερώθηκε σχεδόν εξ ολοκλήρου στη διενέργεια δοκιμαστικών τομών στην περιοχή του Κτιρίου με την Κεντρική Αυλή – κάποιιοι μάλλον θα προτιμούσαν να το αποκαλούν μικρό «ανάκτορο» - και μέσω αυτών στην καλύτερη κατανόηση της χρονολογικής ακολουθίας για την λεπτομερή ανασύσταση της ιστορίας του. Όπως πάντα, επιθυμούμε να τονίσουμε τις καλές μας σχέσεις με την τοπική αρχαιολογική υπηρεσία με επικεφαλής την κ. Χ. Σοφιανού και την ομάδα της (Β. Ζωγραφάκη, Κ. Ζερβάκη), που πάντοτε διευκολύνουν και πλαισιώνουν το έργο μας. Επί τόπου, η αρχαιολογική υπηρεσία εκπροσωπήθηκε από την κ. Η. Senn-Κασσωτάκη. Τους ευχαριστούμε όλους θερμά όπως και την Βελγική Σχολή Αθηνών καθώς και την υποδιευθύντριά της, Τ. Καλαντζοπούλου.

Η ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΟΥ 2024

ΕΡΕΥΝΑ ΠΕΔΙΟΥ

End of dig photo with Central Court covered for protection © J.Driessen

• Ο τοπογράφος και χειριστής του drone Nicolas Kress ήρθε για να στήσει τον τοπογραφικό σταθμό και την υλικοτεχνική υποδομή, ενώ ο καθηγητής Seb Hirsch συνέχισε να εργάζεται στις εικονικές αναπαραστάσεις του χώρου. Το 2024, εργαστήκαμε με πέντε μικρές ομάδες. Μια πρώτη ομάδα με την Ελένη Αδάμ, τον Hugo Lambert και τον Δημήτρη Τζαννάκη, ολοκλήρωσε κάποιες εργασίες στην Προανακτορική συνοικία που χρονολογείται περίπου στο 2600 π.Χ., εντοπίζοντας αρκετές ακόμη αποθέσεις κεραμικής, χαρακτηριστικές της περιόδου. Και οι δύο οικίες έχουν πλέον ανασκαφεί και συντηρηθεί. Αποτελούν ένα σημαντικό και σπάνιο παράδειγμα πρώιμης αρχιτεκτονικής, καθώς τα τεκμηριωμένα κατάλοιπα της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού στο νησί εξακολουθούν να είναι ελάχιστα. Στη συνέχεια η ομάδα εξέτασε τμήματα της Δυτικής Πτέρυγας, όπου και πάλι συνάντησε κυρίως Προανακτορικά στρώματα, επιβεβαιώνοντας τις προηγούμενες υποθέσεις μας ότι ο πυρήνας της Δυτικής Πτέρυγας υπήρχε ήδη κατά την πρώιμη αυτή φάση και ότι κατά τη Νεοανακτορική περίοδο, περίπου χίλια χρόνια αργότερα, τοποθετήθηκε εκεί σκοπίμως ένας διαχωριστικός τοίχος ορίζοντας τα ορατά Προανακτορικά ερείπια.

• Μια δεύτερη ομάδα, με τη Molly Meyrick-Long και τον Arkadi Woytyla, πραγματοποίησε μια δοκιμαστική τομή στον Τομέα 2, όπου βρίσκονται οι οικίες της Νεοανακτορικής περιόδου στο βορειοδυτικό άκρο του λόφου. Σκοπός τους ήταν να ελεγχθεί η πιθανότητα ύπαρξης μίας δεξαμενής καθαρμών (ενός αδύτου) σε κάποιο από τα «βυθισμένα» δωμάτια στην περιοχή αυτή. Η ανασκαφή έφτασε ως το υπέδαφος, αλλά δεν εντοπίστηκαν δεδομένα που να επιβεβαιώνουν αυτήν την υπόθεση. Στη συνέχεια, η ομάδα διερεύνησε περαιτέρω το βορειοανατολικό τμήμα του Κτιρίου με την Κεντρική Αυλή, εκεί όπου βρίσκεται ο αποχετευτικός αγωγός. Στην

περιοχή αυτή εντοπίστηκαν στρώματα της Μεσομινωικής ΙΙΑ περιόδου, τα οποία χρονολογούν με ακρίβεια την κατασκευή του συγκεκριμένου τμήματος του συγκροτήματος.

South Wing © J.Driessen

• Μια τρίτη ομάδα με τους Jules Debie, Guillaume Storder και Μανώλη Τζαννάκη, ολοκλήρωσε αρκετές δοκιμαστικές τομές στο νοτιοδυτικό τμήμα του Κτιρίου με την Κεντρική Αυλή. Μεταξύ άλλων ολοκλήρωσαν και την ανασκαφή στο δυτικό τμήμα της μεγάλης δεξαμενής. Αυτό το δυτικό τμήμα χωριζόταν από έναν διαχωριστικό τοίχο που είχε εν μέρει διερευνηθεί το 2023. Η ανασκαφή απέδωσε και πάλι πολλά όστρακα της Πρωτοανακτορικής περιόδου, αλλά δεν απέδωσε πλήρη αγγεία. Φαίνεται ότι αυτό το δυτικό τμήμα της δεξαμενής είχε ήδη πληρωθεί κατά την αρχαιότητα και πριν από την κατάρρευση της οροφής της δεξαμενής στο εσωτερικό της.

• Μια τέταρτη ομάδα αποτελούμενη από τους Kilian Regnier, Emily Tees και Nastassya Cools ολοκλήρωσε πρώτα την ανασκαφή του τερφόχρωμου στρώματος στο νοτιοανατολικό τμήμα της Κεντρικής Αυλής και ανέσυρε πολύτιμα στρωματογραφικά δεδομένα και θώκ και από μία ακόμη δοκιμαστική τομή στην Ανατολική Πτέρυγα. Επίσης, διερεύνησαν το μεγάλο δωμάτιο 15.4 στην Ανατολική Πτέρυγα, και συνάντησαν εκεί ένα εκτεταμένο στρώμα καταστροφής από πυρκαγιά με πολλά Νεοανακτορικά αγγεία κατά χώραν.

Prepalatial houses © J.Driessen

• Η πέμπτη και τελευταία ομάδα με τους Dr Diana Wolf, Siebe Goossens, Anis Aghezzaf και Alexandre Simon διερεύνησε τη Νότια Πτέρυγα του Κτιρίου με την Κεντρική Αυλή. Πρόκειται για το τμήμα που εμφανίζει σημαντική καταφερική κλίση. Ο εντοπισμός αρκετών πρωτογενών αποθέσεων και στρωμάτων καταστροφής στην περιοχή αυτή ήταν ένα απροσδόκητο εύρημα. Μια πρώτη απόθεση βρέθηκε στο

ανατολικό άκρο της Νότιας Πτέρυγας και αποκάλυψε τα κατάλοιπα ενός πιθανού εργαστηρίου αγγειοπλαστικής, με έναν κεραμικό τροχό, έναν μεγάλο κεραμικό δίσκο καθώς και μια λίθινη βάση στην οποία φαίνεται ότι περιστρεφόταν ο άξονας του τροχού. Όλα σχεδόν τα ευρήματα στον χώρο αυτό εντοπίστηκαν στην αρχική τους θέση (in situ). Το συγκεκριμένο αυτό φαίνεται να υποδηλώνει μία καταστροφή από σεισμό και μια πρώτη ανάλυση των δεδομένων μας δείχνει ότι η καταστροφή αυτή θα πρέπει να χρονολογηθεί Μεσομινωική ΙΙΑ περίοδο, δηλαδή στην ίδια φάση που είχε δώσει αποθέσεις καταστροφής κατά τη διάρκεια προηγούμενων ανασκαφικών περιόδων. Αυτό υποδηλώνει επίσης ότι ο αρχαιότερος προκάτοχος του Κτιρίου με την Κεντρική Αυλή περιλάμβανε μια παραγωγική λειτουργία, κάτι που απουσιάζει από το μεταγενέστερο συγκρότημα της Νεοανακτορικής στην ίδια θέση. Επιπλέον, στο δυτικό άκρο αυτής της περιοχής και σε αρκετά χαμηλότερη στάθμη στα δυτικά, βρέθηκε ένα ακόμη προγενέστερο κτίριο με διαφορετικό προσανατολισμό, όπως φαίνεται από την αεροφωτογραφία. Είχαμε χρόνο να ελέγξουμε μόνο δύο μικρά διαμερίσματα του συγκροτήματος αυτού, αλλά και τα δύο είχαν αποθέσεις καταστροφής, που πιθανώς προκλήθηκαν επίσης από σεισμό. Η κεραμική εδώ, ωστόσο, φαίνεται να είναι κάπως προγενέστερη, Μεσομινωική ΙΙΒ και ίσως περιλαμβάνει κάποιες εισαγωγές από τη Μεσοαρά. Μήπως το Σίσι υπέστη λοιπόν δύο διαδοχικές καταστροφές, μια πρώτη γύρω στο 1750 π.Χ. και μια ακόμη μια γενιά αργότερα; Ελπίζουμε να συνεχίσουμε τις έρευνές μας σε αυτές τις δοκιμαστικές τομές την επόμενη σεζόν, ώστε να απαντήσουμε με μεγαλύτερη σαφήνεια σε αυτό το ερώτημα.

Potter's workshop © J.Driessen

• Η Δρ Laura Magno ταξίδεψε στο Σίσι από την Πύλο για να συλλέξει μια σειρά μικρομορφολογικών δειγμάτων, ενώ η Δρ Νικολία Καρτάλου του Πανεπιστημίου του Εδιμβούργου, η αρχιτέκτονας του έργου μας, συνέχισε το σχεδιασμό των αρχιτεκτονικών λειψάνων πέτρα-πέτρα, με τη βοήθεια του Ν. Kress.

• Η ομάδα στερέωσης και συντήρησης του Αζοριά, με επικεφαλής τον Μανώλη Κασσωτάκη, συνέχισε επίσης τις εργασίες της για την επείγουσα συντήρηση της Προανακτορικής συνοικίας και της Δυτικής Πτέρυγας του Κτιρίου με την Κεντρική Αυλή, υπό την επίβλεψη της Ε. Αδάμ, φοιτήτριας συντήρησης στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

• Οι ανασκαφές στο Σίσι αποτέλεσαν τον πυρήνα ενός νέου ντοκιμαντέρ με τον προσωρινό τίτλο «Η μητέρα του Μινώταυρου», μια αυστριακή παραγωγή που σκηνοθετεί η Iris Fegerl και προορίζεται για την Arte. Το ντοκιμαντέρ πρόκειται να ολοκληρωθεί και να κάνει πρεμιέρα την άνοιξη του 2025.

• Όπως και στο παρελθόν δεχτήκαμε αρκετούς επισκέπτες στον χώρο και φέτος, μεταξύ των οποίων και ορισμένοι από τους χορηγούς μας, όπως ο καθηγητής Δ. Νακάσης, ο κ. J.-M. Van der Hoeven, ο κ. Π. Καρδουλάκης, ο κ. P. Saidah και η κ. K. Schoetens. Φωτογραφίες μπορείτε να βρείτε στην ομάδα μας στο Facebook. Ίσως αξίζει επίσης να γίνει και μια ειδική αναφορά σε μια ομάδα του Βελγικού Πανεπιστημιακού Ιδρύματος με επικεφαλής τον επίτιμο πρύτανη του UCLouvain, Bernard Coulie, καθώς και σε μια ακόμη ομάδα από το Waouw Travel (La Libre). Και οι δύο ομάδες έφυγαν με τις καλύτερες εντυπώσεις από την επίσκεψή τους στον αρχαιολογικό χώρο.

• Η ερευνητική ομάδα Aegis είναι επίσης στην ευχάριστη θέση να γιορτάσει δύο μέλη της που ολοκλήρωσαν τη διδακτορική τους έρευνα. Ο Daniele Vendramin υποστήριξε με επιτυχία το διδακτορικό του στο UCLouvain στις 26 Σεπτεμβρίου, υπό τη επίβλεψη του καθηγητή Jan Driessen. Ο Daniele διερεύνησε τις ομάδες συγγένειας

και την κοινωνική οργάνωση στην Προανακτορική Κρήτη εξετάζοντας τον οικισμό του Μύρτου Φούρνου Κορυφή και των κυκλικών ταφικών νεκροταφείων της Λεβήνας, στη Νότια Κρήτη. Ο Louis Dautais θα υποστηρίξει το διδακτορικό του στις 19 Δεκεμβρίου με τίτλο «Η Αίγυπτος και ο αιγαιακός κόσμος (18ος-μέσα 14ου αι. π.Χ.), με επιβλέποντες τους Marc Gabolde και Charlotte Langohr. Επιπλέον, έρευνες και διατριβές έχουν δρομολογηθεί στο πλαίσιο της ομάδας Aegis, καθώς πρόσφατα καλωσορίσαμε τρία νέα μέλη. Η Nikita Dauby έχει ξεκινήσει μια διδακτορική διατριβή που χρηματοδοτείται από το FSR, αξιολογώντας την παραγωγή κεραμικής, τις πρακτικές κατανάλωσης και την προσφορά κεραμικών στην περιοχή Σίσι-Μάλια (1700-1200 π.Χ.)- η διδακτορική διατριβή της Αναστασίας Σολωμού που χρηματοδοτείται από το FNRS θα διερευνήσει τη θέση των παιδιών στη μινωική κοινωνία από αρχαιολογική και ανθρωπολογική σκοπιά. ενώ ο Paul Bacour θα διεξάγει μεταδιδακτορική έρευνα που χρηματοδοτείται από το FSR σχετικά με τις τεχνικές πτυχές της χρήσης του ξύλου στο δομημένο περιβάλλον των κοινοτήτων της Εποχής του Χαλκού στο Αιγαίο. Όλα αυτά τα επιστημονικά εγχειρήματα έχουν σταθερές βάσεις στη μελέτη διαφόρων κατηγοριών ευρημάτων και υλικών από το Σίσι.

ΒΡΑΒΕΙΟ FÉLIX NEUBERGH ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΟΥ GOTHENBURG

Στον Jan Driessen απονεμήθηκε το βραβείο Félix Neubergh 2024 από το Πανεπιστήμιο του Gothenburg, όπου έδωσε διάλεξη στην οποία τα αποτελέσματα των ανασκαφών στο Σίσι έτυχαν μεγάλης προσοχής.

Η ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΟΥ 2024 · ΕΡΕΥΝΑ

• Η μελέτη και η συντήρηση του ανεσκαμμένου υλικού από το Σίσι προφανώς συνεχίστηκε επίσης με εντατικούς ρυθμούς. Η Δρ Charlotte Langohr συντόνισε μια ομάδα εννέα ατόμων, συμπεριλαμβανομένων των Δρ E. Tsafou, N. Dauby, A. Davis, V. Barka, Δρ D. Vendramin, N. Cools και K. Fabrikatzi, με τη βοήθεια της ικανής συντηρήτριας Π. Σαριδάκη και της σχεδιάστριας B. Konnemann, συνέχισε τη μελέτη για την τελική δημοσίευση του Κτηρίου CD, του μεγάλου μυκηναϊκού συγκροτήματος που ανασκάφηκε μεταξύ 2007 και 2011.

• Οι B. Μπάρκα και K. Φαμπρικάτζη καθώς και η Π. Σαριδάκη έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο και κατά τη διάρκεια της ανασκαφής, συντονίζοντας την επεξεργασία όλου του αρχαιολογικού υλικού, από το πλύσιμο έως τη διαλογή, την καταγραφή και τη μετέπειτα αποθήκευση.

• Η καθηγήτρια Ilaria Caloi (Ca' Foscari, Βενετία), με τη βοήθεια των A. Sanavia, D. Aquini και G. Salvadori, προώθησε σημαντικά τη μελέτη της κεραμικής από τα Προανακτορικά συγκείμενα.

• Η Χριστίνα Τσοράκη, η Agata Ulanowska και η Μαρία Αναστασιάδου, οι ειδικοί μας για τα λίθινα εργαλεία και τα λίθινα αγγεία, τα εργαλεία υφαντουργίας και τις σφραγίδες, αντίστοιχα, ήρθαν επίσης και εργάστηκαν στην αποθήκη.

Οι ντόπιοι φίλοι μας, συμπεριλαμβανομένων των καλλιτεχνών μας Gavin και Rosemarie McGuire, βοήθησαν με πολλούς τρόπους, ενώ μέσω της ομάδας μας στο Facebook μπορείτε να θαυμάσετε και τις φωτογραφίες του Gavin.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Φέτος λάβαμε οικονομική βοήθεια από διάφορες επίσημες και λιγότερο επίσημες πλευρές. Όπως και πριν, το FNRS, το INSTAPEC, το ARC TALOS και η EBSA συνέβαλαν σημαντικά, όπως και το FSR-UCLouvain και το INCAL. Αλλά μεταξύ των ιδιωτών χορηγών μας είμαστε ιδιαίτερα ευγνώμονες στον κ. J.-M. Van der Hoeven, την κα E. Winter, τον καθηγητή Δ. Νακάση, τον καθηγητή R. Laffineur, την κα G. Driessen, την κα K. Schoetens, την καθηγήτρια F. Gaignerot-Driessen, την κα Kress-Stoffels, τον κ. P. Saidah και τον κ. Π. Καρδουλάκη. Ευχαριστούμε επίσης τον κ. και την κα Cunningham που μας επέτρεψαν να φιλοξενήσουμε φοιτητές στο σπίτι τους στο Βραχάσι.

AEGIS SERIES

Τέλος, αρκετοί νέοι τόμοι εκδόθηκαν στη σειρά Aegis κατά τη διάρκεια του περασμένου έτους, συμπεριλαμβανομένων πρακτικών διεθνών εργαστηρίων και συνεδρίων, ενός Festschrift και μιας μονογραφίας αφιερωμένης στα εκμαγεία της Πύλης των Λεόντων των Μυκηνών, όλες πρωτοβουλίες μελών και συνεργατών της ομάδας Aegis.

ΚΑΝΕ ΔΩΡΕΑ

χρησιμοποιήστε την οικονομική σας υποστήριξη περισσότερο από ποτέ

Το κόστος λειτουργίας του έργου - το ενοίκιο των αποθηκευτικών χώρων με συναγερμό και ασφάλιση - είναι σημαντικό, εξίσου, όμως, κοστίζουν η συντήρηση και η ενοποίηση, η σχεδίαση και η μελέτη.

Κάθε βοήθεια είναι ευπρόσδεκτη, κατά προτίμηση μέσω του διαδικτυακού φόρουμ του UCLouvain

<https://getinvolved.uclouvain.be/sissi/~mon-don>
don.minoan-aegis.net/en το οποίο παρέχει επίσης δηλώσεις φορολογικής απαλλαγής.

Οι ευεργέτες με έδρα τις ΗΠΑ μπορούν να στείλουν επιταγή στο Ίδρυμα King Baudouin Foundation μέσω

<https://www.every.org/universite-catholique-de-louvain-uclouvain-be>

Περισσότερες πληροφορίες: sarpedon.be/donate

